

ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان، انسجام گروهی و اضطراب رقابتی در لیگ برتر فوتسال بانوان

فرنگیس نجفی^۱، صدیقه حیدری نژاد^۲، سیده‌ناهد شتاب بوشهری^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز*

۲. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز

۳. دانشیار روان‌شناسی ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۷/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۹/۲۹

چکیده

هیچ ورزشکاری بدون داشتن مربی آگاه و شایسته نمی‌تواند به موفقیت دست یابد. هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان، انسجام گروهی و اضطراب رقابتی در لیگ برتر فوتسال بانوان ایران بود. پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و به روش میدانی انجام شده است. جامعه آماری شامل همه بازیکنان ۱۱ تیم شرکت‌کننده در نهمین دوره مسابقات لیگ برتر فوتسال بانوان کشور در سال ۹۳-۱۳۹۲ به تعداد ۱۲۳ نفر بود. تمام اعضای جامعه به‌عنوان نمونه آماری در مطالعه شرکت کردند. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که از بین پنج سبک مربیگری، فقط سبک رهبری بازخورد مثبت و آمرانه قابلیت پیش‌بینی انسجام گروهی بازیکنان را دارد. همچنین، نتایج این آزمون سبک رهبری آموزش و تمرین را به‌عنوان قوی‌ترین عامل برای پیش‌بینی اضطراب شناختی و جسمانی نشان داد. براساس نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود مربیان با توجه به ویژگی‌های شخصی ورزشکاران و شرایط تیمی، سبک رهبری مناسب را برگزینند تا از این طریق انسجام گروهی و اضطراب رقابتی بازیکنان را بهتر کنترل کنند. همچنین، توصیه می‌شود علاوه بر توجه به آمادگی‌های جسمانی و فنی بازیکنان، به عامل روانی و اضطراب رقابتی بازیکنان نیز توجه کنند؛ زیرا، اضطراب پیش از رقابت می‌تواند بر آمادگی‌های جسمانی و فنی بازیکنان تأثیر بگذارد و باعث ایجاد اختلال در عملکرد ورزشکاران شود.

واژگان کلیدی: سبک‌های رهبری، انسجام گروهی، اضطراب رقابتی، فوتسال بانوان

مقدمه

امروزه، شغل مربیگری به عنوان یکی از مشکل ترین مشاغل دنیا نیاز به مهارت و دانش زیادی برای پرورش ورزشکاران ماهر دارد. علت اطلاق صفت «مشکل» به این حرفه این است که نتیجه کار مربیان زیر نگاه دقیق و موشکافانه تماشاگران، بازیکنان، مدیران ورزشی، خبرنگاران و منتقدان جامعه است. این رهبران باید به رفتار ورزشکاران از جنبه های ذهنی و بدنی توجه کنند؛ زیرا، توجه نامتعادل به یک بعد موجب غفلت از بعد دیگر می شود (رمضانی نژاد، حسینی کشتان و احسانی، ۱۳۸۹). تیم های موفق ورزشی معمولاً دارای صفتی برجسته هستند که آن ها را از تیم های ناموفق متمایز می کند و آن، رهبری و مدیریت مؤثر، فعال و شایسته است (کریس و هاردی^۱، ۱۹۹۷). با نظری دقیق به اجرای سطوح مختلف مسابقات و رقابت های ورزشی مشاهده می شود که تعداد زیادی از ورزشکاران با اینکه دارای قابلیت ها و مهارت های اجرایی سطح بالایی هستند، به سبب نداشتن انگیزه و وجود سبک ها و رفتارهای نادرست مربیگری، نمی توانند همه توانایی های بالقوه خویش را نشان دهند و در نتیجه، از میزان تفکر، تمرکز، توجه، تسلط و تصمیم گیری آنان کاسته می شود. پیامد تمامی این عوارض، کاهش بازدهی و کیفیت سطح عملکرد ورزشی افراد است (چلادورای^۲، ۱۹۹۰)؛ بنابراین، یکی از ابعاد و تصمیم های مهم مربیگری در تیم، انتخاب شیوه و سبک مربیگری است. این بعد تعیین کننده این است که یک مربی چگونه تصمیم می گیرد؟ کدام مهارت و راهبرد را آموزش می دهد؟ این مهارت را چگونه آموزش می دهد؟ چگونه سازمان دهی لازم برای تمرین و مسابقه را انجام می دهد؟ از چه روش هایی برای ایجاد نظم و انضباط تیم استفاده می کند؟ و از همه مهم تر، در تصمیم گیری ها چه نقشی برای ورزشکاران قائل است؟ برخی اوقات شرایط به گونه ای است که مربی باید بتواند دو یا چند نقش را با هم ترکیب و استفاده کند؛ برای مثال، هر مربی باید بتواند به هنگام لزوم و ضرورت، به طور هم زمان نقش های معلمی، مدیریتی و غیره را با هم انجام دهد (نامی، ۱۳۹۱).

در زمینه سبک های مربیگری در تیم های ورزشی، چلادورای (۱۹۹۰) مدل چندبعدی رهبری در ورزش را ارائه کرد. براساس این مدل، رفتار مربیان تحت تأثیر ویژگی های موقعیتی مانند شرایط تیم، ویژگی های رهبر یا مربی مانند سن، درجه و سابقه مربیگری و نیز ویژگی های اعضای تیم یا ورزشکاران مانند سن، سابقه و سطح بازیکنان است و در نهایت، رفتار مربیان بر موفقیت، عملکرد، رضایتمندی و حتی انسجام گروهی^۳ تأثیر دارد (چلادورای، ۱۹۹۰). در مدل چلادورای و صالح^۴ (۱۹۸۰)، برای رفتار رهبر در موقعیت های ورزشی پنج بعد در نظر گرفته شده است: ۱. رفتار تمرین و آموزش: رفتارهایی که

1. Crace & Hardy
2. Chelladurai
3. Group Cohesion
4. Chelladurai & Saleh

مربی برای بهبود اجرای ورزشکار از طریق آموزش‌های تکنیکی و در ورزش‌های تیمی برای هماهنگ کردن فعالیت‌های اعضای تیم طرح‌ریزی می‌کند؛ ۲- رفتار دموکراتیک: رفتاری است که مربی به ورزشکاران اجازه مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش‌های دستیابی به آن اهداف را می‌دهد؛ ۳- رفتار مستبدانه (آمرانه): بدین صورت بازتاب پیدا می‌کند که مربی خود را از ورزشکاران جدا کرده و بر قدرت خویش تأکید می‌کند؛ ۴- رفتار حمایت اجتماعی: به این موضوع مربوط می‌شود که مربی تا چه حد در برآوردن نیازهای متقابل شخصی ورزشکاران درگیر و دخیل است؛ ۵- بازخورد مثبت: محدوده‌ای که مربی از ورزشکاران تشویق و تقدیر کرده و از بازی و همکاری آن‌ها تعریف می‌کند (چلادورای و صالح، ۱۹۸۰). پژوهش‌های داخلی و خارجی بسیاری در زمینه استفاده مربیان از سبک‌های رهبری متفاوت انجام شده‌اند؛ از جمله مطالعات وحدانی، محرم‌زاده، آقای، حسین‌پور (۱۳۹۱)، شیخ‌یوسفی، وحدانی و محرم‌زاده (۱۳۹۲)، کشتان، رضانی-نژاد، کردشولی و پناهی (۲۰۱۰)، خلجی، خبیری و سجادی (۲۰۱۱)، اسدی (۲۰۱۲)، روحانی، جانانی و طالبیان نیا (۲۰۱۳)، تقی‌زاده منعمی و مقدم (۲۰۱۳) و یگانه، خسروی قوشه بلاغ و فرقانی اوزرودی (۲۰۱۴) نشان دادند که مربیان سبک رهبری آموزش و تمرین را بیشتر به کار می‌برند؛ اما، پژوهش آلفیرمن، گیسلر و اوکادا^۱ (۲۰۱۳) روی مربیان ژاپنی نشان داد که مربیان سبک رهبری بازخورد مثبت را بیشتر به کار می‌برند. همچنین، یافته‌های مطالعات کریمی (۱۳۹۱) و بروک گرت، تانجا و فیلیپ^۲ (۲۰۰۷) مبنی بر بیشترین استفاده مربیان از سبک حمایت اجتماعی است. نتایج پژوهش‌های الهی، پیمان فر و محمدی (۱۳۹۲)، فتحی و نوروزی (۱۳۹۲) و نظارودین، فوزی، جمالیس، گوک و دین^۳ (۲۰۰۹) نشان داد که مربیان از سبک رهبری آمرانه کمترین استفاده را کردند؛ اما، یافته‌های مطالعات رضانی‌نژاد، حسینی کشتان و احسانی (۱۳۸۹) در تیم‌های فوتبال لیگ برتر، مطالعات روحانی، جانانی و طالبیان نیا (۲۰۱۳) و آلفیرمن، گیسلر و اوکادا (۲۰۱۳) در مربیان آلمانی نشان داد که مربیان از سبک دموکراسی کمترین استفاده را کردند. همچنین، پژوهش‌های بسیاری حاکی از ارتباط میان انواع رفتارهای رهبری مربیان با افزایش سطح انسجام گروهی تیم‌های ورزشی است؛ از جمله، مطالعات طالبی و عبداله‌هی (۱۳۹۱)، شیخ‌یوسفی، وحدانی و محرم‌زاده (۱۳۹۲)، وینسر و لوگ‌هد^۴ (۲۰۱۰) و

-
1. Alfermann, Geisler & Okade
  2. Broek Gert, Tanja & Filip
  3. Nazarudin, Fauzee, Jamalis, Geok & Din
  4. Vincer & Loughhead

آنویاگی، ککس و مک گور^۱ (۲۰۰۸). کارون، اسپینک و پراپاویسیس^۲ (۱۹۹۷) انسجام گروهی را به عنوان فریند پویایی در گرایش افراد برای تشکیل و حفظ یک گروه با هدف دستیابی به اهداف ابزاری یا برآوردن نیازهای عاطفی اعضا تعریف کردند (کارون، اسپینک و پراپاویسیس، ۱۹۹۷). علاوه بر این، انسجام گروهی به عنوان عنصری مرکزی و تعیین کننده در توسعه تیمی و ویژگی پایه‌ای برای تیم‌های موفق معرفی می‌شود (استیون^۳، ۲۰۰۳). پژوهشگران دو نوع متفاوت از انسجام را مشخص کرده‌اند: ۱- انسجام اجتماعی: میزان جذابیت بین فردی بین اعضای گروه یا میزانی که گروه اجازه می‌دهد شخص به هدف دلخواه خود برسد؛ ۲- انسجام تکلیف: ارزیابی عینی ورزشکاران از سطح تلاش هماهنگ یا کار تیمی گروه‌هایشان یا میزانی که نشان می‌دهد تا چه اندازه تیم، فرد و گروه به هدف‌های مربوط به خود می‌رسند (کارون، بری و ایز^۴، ۲۰۰۲)؛ اما، در این زمینه برخی نتایج ضدونقیض نیز وجود دارد؛ برای مثال، پیس و کوزاب^۵ (۱۹۹۴) در تیم‌های بسکتبال دبیرستان‌های دخترانه، رابطه معناداری میان ابعاد رفتاری رهبری مربیان و انسجام اجتماعی نیافتند. شمسانی، خانی و یوسفی (۱۳۸۸) در بررسی بازیکنان لیگ برتر فوتبال نوجوانان در مورد رفتار آمرانه و دموکراتیک با انسجام گروهی، رابطه منفی و معناداری یافتند.

مهم‌ترین عامل موفقیت هر مربی این است که بتواند به ورزشکاران در بهبود و توسعه دامنه وسیعی از مهارت‌ها به‌ویژه در ابعاد جسمانی، تکنیکی، تاکتیکی و روان‌شناختی کمک کند. برای اینکه مربی بتواند کار خود را به‌صورت مناسبی انجام دهد، ضروری است که ویژگی‌های روحی و روانی ورزشکار خود را مدنظر قرار داده و به آن‌ها جهت خاصی دهد. این رفتار مربی می‌تواند تأثیر بسیار زیادی بر موفقیت ورزشکاران در صحنه‌های ورزشی داشته باشد (چن^۶، ۲۰۰۷)؛ اما آنچه در عمل دیده شده و بیشترین توجه مربیان را به‌خود معطوف داشته است، دو عامل آمادگی‌های جسمانی و فنی هستند و اغلب از عامل بااهمیتی؛ یعنی عامل روانی غفلت می‌شود. عامل روانی به‌خودی‌خود می‌تواند بر آمادگی‌های جسمانی و فنی تأثیر بگذارد (صابونچی، شیخ اسلامی، کوثری فرد و کوثری فرد، ۱۳۹۲). یکی از ویژگی‌های روانی بازیکنان که از سبک‌های رهبری مربیان تأثیر می‌پذیرد و بر میزان و شدت عملکرد ورزشکاران اثر می‌گذارد، اضطراب رقابتی^۷ است (روحانی و همکاران، ۲۰۱۳). اضطراب رقابتی شامل

1. Aoyagi, Cox & McGuire
2. Carron, Spink & Prapavessis
3. Stevens
4. Carron, Bry & Eys
5. Peace & Kozub
6. Chen
7. Anxiety

اضطراب حالتی رقابتی^۱ و صفتی رقابتی^۲ است. اضطراب حالتی رقابتی نیز به سه بعد اصلی اضطراب شناختی^۳، اضطراب بدنی^۴ و اعتمادبه‌نفس^۵ تقسیم می‌شود (مارتنز^۶، ۱۹۹۰). تقی‌زاده منعمی و مقدم (۲۰۱۳) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین سبک دموکراتیک با اضطراب رقابتی و اعتمادبه‌نفس ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی، ارتباط معنادار وجود دارد و بین سبک آموزش و تمرین و اضطراب جسمانی ارتباط منفی معناداری وجود دارد. نتایج مطالعه روحانی، جانانی و طالبیان نیا (۲۰۱۳) نشان داد که اضطراب شناختی با سبک رهبری آمرانه و بازخورد مثبت رابطه مثبت و معناداری دارد؛ اما با سبک رهبری آموزش و تمرین، دموکراسی و حمایت اجتماعی رابطه معناداری ندارد. بای، شیک، راد و انزه‌های^۷ (۲۰۱۳) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که بین رفتارهای رهبری مربیان و اضطراب رقابتی، همبستگی منفی و معناداری وجود دارد. ویللی، آرمسترونگ، کامر و گرینلیف^۸ (۱۹۹۸) نشان دادند که رفتارهای رهبری مربیان توانایی پیش‌بینی اضطراب ورزشکاران را ندارد. همچنین، نتایج پژوهش هورن، گلن و کمپبل^۹ (۲۰۱۰) نشان داد که بین سبک مربیگری آمرانه با اضطراب شناختی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد؛ اما بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، دموکراسی و حمایت اجتماعی با اضطراب شناختی ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش باکر، کوت و هاوس^{۱۰} (۲۰۰۰) رابطه منفی و معناداری را بین سبک رهبری آموزش و تمرین با اضطراب شناختی نشان داد. پرایس و ویس^{۱۱} (۲۰۰۰) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین سبک رهبری آمرانه و اضطراب شناختی ارتباط منفی و معنادار وجود دارد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، نتایج ضد و نقیضی در مورد ارتباط سبک‌های رهبری مربیان و اضطراب رقابتی بازیکنان وجود دارد.

-
1. State Anxiety
  2. Trait Anxiety
  3. Cognitive Anxiety
  4. Physical Anxiety
  5. Self-Confidence
  6. Martens
  7. Bai, Sheikh, Rad & Anzahaie
  8. Vealey, Armstrong, Comer & Greenleaf
  9. Horn, Glenn & Campbell
  10. Baker, Cote & Hawes
  11. Price & Weiss

در دهه ۱۳۸۰، فوتسال و فوتبال بانوان ایران رشد قابل توجهی کرد. بازیکنان این دو رشته در سال ۱۳۸۴ اولین حضور خود را در مسابقات غرب آسیا تجربه کردند و به مقام دوم دست یافتند. در دهه ۱۳۹۰ نیز تیم‌های ورزشی بانوان در مسابقات خارجی حضور بیشتری داشته‌اند؛ به‌صورتی‌که نایب‌قهرمانی تیم فوتسال بانوان ایران در مسابقات آسیایی کره جنوبی و عنوان قهرمانی مسابقات آسیا در مالزی، تازه‌ترین دستاورد بانوان در این دهه بوده است؛ بنابراین، با توجه به نقش پررنگ فوتسال بانوان در عرصه ورزش کشور و اهمیت سبک‌های رهبری مربیان، انسجام گروهی و اضطراب رقابتی بازیکنان در موفقیت و عملکرد تیمی، پژوهش‌های زیادی به‌ویژه در سطح کشور در این زمینه انجام نشده‌اند؛ براین‌اساس، در پژوهش حاضر سعی بر این است که به بررسی تأثیر سبک‌های رهبری مربیان بر انسجام گروهی بازیکنان پرداخته شود و اضطراب رقابتی به‌عنوان یک پیامد مرتبط با سبک رهبری مطالعه شود. امید است نتایج این پژوهش در همه برنامه‌ریزی‌های ورزشی، برنامه‌های تمرینی و مسابقات آتی بانوان نقش مؤثری داشته باشد و به افزایش سطح اطلاعات مربیان و ورزشکاران و درنهایت، درخشش بانوان در مسابقات جهانی کمک کند. در این راستا، پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این سؤال است: ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان، انسجام گروهی و اضطراب رقابتی بازیکنان فوتسال بانوان لیگ برتر ایران چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است که به روش میدانی انجام شده است. جامعه آماری شامل تمامی بازیکنان ۱۱ تیم شرکت‌کننده در نهمین دوره مسابقات لیگ برتر فوتسال بانوان کشور در سال ۱۳۹۲-۹۳ به تعداد ۱۲۳ نفر است. به‌علت محدودیت جامعه آماری، برای انتخاب نمونه از روش سرشماری استفاده شد؛ به‌این‌صورت که تمام اعضای تیم‌های لیگ برتر فوتسال بانوان کشور به‌عنوان نمونه آماری در این پژوهش شرکت کردند. به تعداد بازیکنان، پرسش‌نامه‌های لازم تکثیر شد و بین آزمودنی‌ها توزیع گردید. از ۱۲۳ پرسش‌نامه توزیع‌شده، تعداد ۱۲۲ پرسش‌نامه برگشت داده شد که ۱۱۵ پرسش‌نامه قابل‌استفاده بودند که این تعداد ۹۳/۴۹ درصد از نمونه آماری را تشکیل داد. برای جمع‌آوری داده‌ها از چهار پرسش‌نامه استفاده شد. پرسش‌نامه ویژگی‌های فردی، متغیرهای سن، سابقه ورزشی، رشته تحصیلی و غیره را اندازه می‌گرفت. برای بررسی سبک‌های رهبری مربیان از پرسش‌نامه استاندارد مقیاس رهبری در ورزش^۱ استفاده شد. این پرسش‌نامه در قالب ۴۰ سؤال، رفتار مربیان را در پنج بعد رفتار آموزش و تمرین، رفتار دموکراتیک، رفتار آمرانه، رفتار حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت می‌سنجد (چلادورای و صالح، ۱۹۸۰). کریمی (۱۳۹۱) با اجرای این پرسش‌نامه روی ۱۲۲

1. Leaderships Scale for Sport (LLS)

بازیکن زن تیم‌های والیبال استان خوزستان و با استفاده از روش آلفای کرونباخ، ثبات درونی آن را $I=0/87$ گزارش کرد. در پژوهش حاضر، ثبات درونی این پرسش‌نامه با استفاده از روش آزمون آلفای کرونباخ در ۵ خرده‌مقیاس رفتار آموزش و تمرین، آمرانه، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت، به ترتیب ۹۱، ۶۸، ۸۲، ۷۸ و ۸۵ درصد بود و ثبات درونی کلی پرسش‌نامه $I=0/87$ برآورد شد. برای جمع‌آوری داده‌ها در زمینه انسجام گروهی، از پرسش‌نامه محیط گروهی^۱ استفاده شد. کارون، وید مایر و براولی^۲ (۱۹۸۵) براساس مدل ادراکی کارون (۱۹۸۲) این پرسش‌نامه را برای اندازه‌گیری میزان انسجام گروهی در تیم‌های ورزشی تهیه کرده‌اند. این پرسش‌نامه ۱۸ سؤالی انسجام گروهی را در دو بعد انسجام تکلیف و اجتماعی اندازه‌گیری می‌کند. وحدانی (۱۳۹۱) پایایی این پرسش‌نامه را برای بعد انسجام تکلیف، ۰/۷۸ و برای انسجام اجتماعی، ۰/۸۳ گزارش کرده است. در این پژوهش نیز ثبات درونی پرسش‌نامه با استفاده از روش آزمون آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های انسجام اجتماعی $I=0/66$ ، انسجام تکلیف $I=0/69$ و برای کل پرسش‌نامه $I=0/79$ برآورد شد که میزان پایایی قابل‌قبولی را نشان می‌دهد. اضطراب حالتی رقابتی ورزشکاران با مقیاس اضطراب حالتی رقابتی-۲^۳ مارتنز و همکاران (۱۹۹۰) اندازه‌گیری شد. این پرسش‌نامه متشکل از ۲۷ سؤال است و به سه عامل شناختی، جسمانی و اعتمادبه‌نفس تقسیم می‌شود. در پژوهش‌های متعدد داخلی و خارجی، روایی و پایایی پرسش‌نامه اضطراب رقابتی تأیید شده است. مارتنز و همکاران (۱۹۹۰) پایایی این پرسش‌نامه را با ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی کرده و دامنه ضرایب را ۰/۷۹ تا ۰/۹۰ گزارش کردند. همچنین، روایی پرسش‌نامه را با استفاده از روایی هم‌زمان محاسبه کردند. اصفهانی و قزل سفلو (۱۳۹۰) نیز پایایی این پرسش‌نامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش کرده است. در پژوهش حاضر نیز ثبات درونی پرسش‌نامه با استفاده از روش آزمون آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه $I=0/75$ برآورد شد که میزان پایایی قابل‌قبولی را نشان می‌دهد.

برای جمع‌آوری داده‌های موردنیاز پژوهش، ابتدا هماهنگی لازم با نایب‌رئیس هیئت فوتبال بانوان استان خوزستان انجام شد و برنامه مسابقات تهیه گردید. سپس، با مربیان تیم‌ها در شهرهای مختلف درباره موضوع پژوهش و روند تکمیل پرسش‌نامه‌ها حضوری صحبت شد و با رضایت مربیان، پرسش‌نامه‌ها در دو زمان بین ورزشکاران توزیع شدند. در زمان اول، دو پرسش‌نامه سبک‌های رهبری مربیان و انسجام گروهی، روز قبل از مسابقه و در هتل اقامت تیم‌ها در اختیار بازیکنان قرار گرفت. توضیحات

1. Group Environment Questionnaire (GEQ)
2. Carron, Widmeyer & Brawly
3. Competitive State Anxiety Inventory-2 (CSAI-2)

لازم درباره نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها به آن‌ها ارائه شد و پژوهشگر هرگونه ابهامی را برای آن‌ها توضیح داد. پرسشنامه‌ها در همان جلسه جمع‌آوری شدند. این دو پرسشنامه روز قبل از مسابقه توزیع شدند؛ بنابراین، از تأثیرات منفی یا مثبت بردو باخت مسابقه در پاسخ‌های آزمودنی‌ها اجتناب شد. در زمان دوم، پرسشنامه اضطراب رقابتی طبق دستورالعمل پرسشنامه و دقیقاً یک ساعت قبل از شروع مسابقه بین بازیکنان توزیع شد و از ورزشکاران خواسته شد با توجه به احساسات خود، قبل از شروع مسابقه به سؤال‌ها پاسخ دهند. پرسشنامه‌ها در همان مکان جمع‌آوری شدند. شایان ذکر است که از مسابقات لیگ برتر فوتسال بانوان، ۱۱ بازی به صورت غیرتصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه اضطراب رقابتی قبل از شروع این بازی‌ها توزیع شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، جداول و غیره) و آمار استنباطی (تحلیل رگرسیون چندگانه به روش استاندارد (اینتر)^۱ برای تعیین همبستگی‌های چندگانه بین متغیرهای پژوهش استفاده شد. همچنین، آنالیز واریانس یک‌راهه درون‌گروهی (با اندازه‌گیری مکرر) برای بررسی تفاوت بین سبک‌های رهبری مربیان در سطح معناداری ($P \leq 0/05$) به کار برده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.^۲ نسخه ۱۷ انجام شد.

نتایج

خلاصه‌ای از مهم‌ترین ویژگی‌های فردی آزمودنی‌ها در جدول شماره یک ارائه شده است.

جدول ۱ - توصیف برخی ویژگی‌های فردی آزمودنی‌ها

گروه‌ها	فراوانی	درصد
سن	۲۴-۱۵	۵۸/۴
	۳۴-۲۵	۴۸/۷
	بالای ۳۵	۰/۹
سابقه‌ی ورزشی	۵-۱ سال	۱۲/۲
	۱۰-۶ سال	۵۸/۴
	۱۱-۱۵ سال	۳۷/۴
رشته‌ی تحصیلی	تربیت بدنی	۴۲/۶
	سایر رشته‌ها	۵۷/۴
جمع کل	۱۱۵	۱۰۰

1. Enter
2. SPSS

در بخش آمار استنباطی، از ضرایب چولگی و کشیدگی برای بررسی طبیعی بودن توزیع داده‌ها استفاده شد. برخی آمارشناسان آستانه محافظه کارانه را $(+0/5$ و $-0/5)$ به عنوان شاخص انحراف از طبیعی بودن توزیع پذیرفته‌اند؛ در حالی که برخی دیگر تفسیر آزادانه‌تر را $(+1$ و $-1)$ در مورد کجی، کشیدگی یا هر دو ترجیح می‌دهند؛ بنابراین، همان‌طور که در جدول شماره دو مشاهده می‌شود، توزیع داده‌ها در همه متغیرها قابل قبول است.

جدول ۲- شاخص‌های کجی و کشیدگی توزیع داده‌ها

ردیف	متغیر	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
۱	آموزش و تمرین	۰/۲۱	-۰/۶۵
۲	دموکراتیک	-۰/۱۶	-۰/۴۱
۳	آمرانه	۰/۱۸	-۰/۷۸
۴	حمایت اجتماعی	-۰/۳۶	-۰/۶۴
۵	بازخورد مثبت	۰/۰۷	-۰/۶۸
۶	اضطراب شناختی	۰/۰۷	-۰/۴۶
۷	اضطراب جسمانی	۰/۴۲	-۰/۴۵
۸	اعتماد به نفس	۰/۰۶	-۰/۲۶

همان‌گونه که در جدول شماره سه نشان داده شده است، سبک آموزش و تمرین (با میانگین $4/22$ و انحراف معیار $0/67$) و سبک بازخورد مثبت (با میانگین $4/02$ و انحراف معیار $0/81$) بیشترین بعد و سبک آمرانه (با میانگین $2/23$ و انحراف معیار $0/87$) کمترین بعد از ابعاد سبک‌های رهبری مربیان فوتسال بانوان هستند. انسجام تکلیف (با میانگین $6/81$ و انحراف معیار $1/32$) بیشترین بعد انسجام گروهی است. عامل اعتماد به نفس نیز (با میانگین $3/14$ و انحراف معیار $0/46$) بیشترین بعد از ابعاد اضطراب رقابتی بازیکنان است. نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر نشان داد که تفاوت معناداری بین میانگین سبک‌های رهبری مربیان وجود دارد (جدول شماره چهار).

جدول ۳- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	خرده‌مقیاس	میانگین	انحراف معیار
سبک‌های رهبری	آموزش و تمرین	۴/۲۲	۰/۶۷
	دموکراتیک	۳/۱۵	۰/۷۸
	آمرانه	۲/۲۳	۰/۸۷
	حمایت اجتماعی	۳/۷	۰/۷۵
انسجام گروهی	بازخورد مثبت	۴/۰۲	۰/۸۱
	انسجام اجتماعی	۶/۴۵	۱/۲۵
اضطراب رقابتی	انسجام تکلیف	۶/۸۱	۱/۳۲
	اضطراب شناختی	۱/۹۱	۰/۵۱
	اضطراب جسمانی	۱/۵۹	۰/۴۱
	اعتماد به نفس	۳/۱۴	۰/۴۶

جدول ۴- نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر برای بررسی تفاوت بین سبک‌های رهبری

منابع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری
سبک‌های رهبری	۲۹۲/۶۷	۴	۱۷/۷۳	۱۴۰/۸۱	۰/۰۰۰۱

* $\alpha=0/05$

باتوجه به جدول شماره پنج، مقادیر معناداری جدول مقایسات زوجی نشان می‌دهد که بین میانگین تمامی سبک‌ها تفاوت معنادار وجود دارد ($P<0/0001$) و فقط تفاوت بین (سبک رهبری تمرین و آموزش و بازخورد مثبت) معنادار نیست ($P=0/22$)؛ بنابراین، ترتیب سبک‌های رهبری مریبان به این صورت خواهد بود: ۱- تمرین و آموزش ($M=4/22, SD=0/68$) و بازخورد مثبت ($M=4/02, SD=0/81$)؛ ۲- حمایت اجتماعی ($M=3/70, SD=0/75$)؛ ۳- دموکراسی ($M=2/23, SD=0/87$)؛ ۴- آمرانه ($M=3/16, SD=0/78$).

جدول ۵- نتایج آزمون مقایسات جفتی (تعقیبی بونفرونی) برای تعیین ترتیب سبک‌های رهبری

سطح معناداری	خطای استاندارد	تفاوت میانگین	مقایسه سبک رهبری مربیان
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۰۸۴	۱/۰۶۳	دموکراسی
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۱۱۰	۱/۹۸۴	آمرانه
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۰۸۳	۰/۵۱۴	حمایت اجتماعی
۰/۲۲۵	۰/۰۸۵	۰/۱۹۶	بازخورد مثبت
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۱۰۶	۰/۹۲۱	آمرانه
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۰۷۷	-۰/۵۴۹	حمایت اجتماعی
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۰۷۸	-۰/۸۶۷	بازخورد مثبت
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۱۱۸	-۱/۴۷۰	حمایت اجتماعی
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۱۲۳	-۱/۷۸۸	بازخورد مثبت
* / ۰/۰۰۰۱	۰/۰۷۰	-۰/۳۱۸	بازخورد مثبت

* α=۰/۰۵

همان‌طور که در جدول شماره شش مشاهده می‌شود، براساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ابعاد سبک‌های رهبری مربیان با میزان انسجام گروهی $R = ۰/۴۷۶$ و ضریب تعیین $R^2 = ۰/۲۲۶$ است که در سطح $P \leq ۰/۰۰۰۱$ معنادار است. با توجه به ضریب تعیین به دست آمده، مشخص شده است که حدود ۲۲ درصد از واریانس متغیر انسجام گروهی توسط متغیرهای پیش‌بین ابعاد سبک‌های مربیگری تبیین می‌شود.

جدول ۶- نتایج کلی آزمون رگرسیون چندگانه بین ابعاد سبک‌های رهبری مربیان و انسجام گروهی تیم‌ها به روش استاندارد

شاخص آماری	همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	F	سطح معناداری
انسجام گروهی	۰/۴۷۶	۰/۲۲۶	۶/۳۷۶	۰/۰۰۰۱

* α=۰/۰۵

همچنین، با توجه به جدول شماره هفت می‌توان مطرح کرد از میان پنج سبک مربیگری، تنها سبک‌های رهبری آمرانه و بازخورد مثبت معنادار هستند و با متغیر ملاک رابطه خطی دارند و واجد شرایط پیش‌بینی میزان انسجام گروهی تیم‌ها هستند ($P \leq ۰/۰۵$). نتایج مربوط به ضریب معیاری (بتا) در مورد متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که بین سبک رهبری آمرانه با انسجام گروهی رابطه

1. Beta

معکوس وجود دارد و بین سبک رهبری بازخورد مثبت با انسجام گروهی رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین، این ضریب نشان می‌دهد که مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده انسجام گروهی به ترتیب سبک بازخورد مثبت (۰/۳۰۸) و آمرانه (۰/۲۲۲) هستند.

جدول ۷- ضرایب رگرسیون چندگانه به روش استاندارد بین ابعاد سبک‌های رهبری مربیان و انسجام

گروهی تیم‌ها

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی‌کننده	میزان بی	ضریب بتا	میزان تی	سطح معناداری
انسجام گروهی	آموزش و تمرین	۰/۰۴۴	۰/۰۲۷	۰/۳۰۰	۰/۷۶۵
	دموکراسی	-۰/۱۲۵	-۰/۰۸۷	-۰/۸۶۵	۰/۳۸۹
	آمرانه	-۰/۲۸۷	-۰/۲۲۲	-۲/۴۸۴	۰/۰۱۵
	حمایت اجتماعی	۰/۱۸۵	۰/۱۲۴	۱/۱۷۸	۰/۲۴۱
	بازخورد مثبت	۰/۴۲۶	۰/۳۰۸	۲/۸۴۷	۰/۰۰۵

* $\alpha=0/05$

همان‌طور که در جدول شماره هشت مشاهده می‌شود، براساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ابعاد سبک‌های رهبری مربیان با اضطراب شناختی $R=0/297$ و ضریب تعیین $R^2=0/172$ است که در سطح $P \leq 0/0001$ معنادار است. با توجه به ضریب تعیین به دست آمده مشخص شده است که حدود ۱۷ درصد از واریانس متغیر اضطراب شناختی، توسط متغیرهای پیش‌بین ابعاد سبک‌های مربیگری تبیین می‌شود.

جدول ۸ - نتایج کلی آزمون رگرسیون چندگانه بین ابعاد سبک‌های رهبری مربیان و اضطراب شناختی بازیکنان

شاخص آماری	همبستگی چندگانه ^۱	ضریب تعیین ^۲	F
اضطراب شناختی	۰/۲۹۷	۰/۱۷۲	۳/۶۱۷

با توجه به جدول شماره نه می‌توان مطرح کرد که از میان پنج سبک مربیگری، سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، آمرانه و بازخورد مثبت، معنادار هستند و با متغیر ملاک رابطه خطی دارند و واجد شرایط پیش‌بینی اضطراب شناختی بازیکنان هستند ($P \leq 0/05$). نتایج مربوط به ضریب معیاری (بتا) در مورد متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که بین سبک رهبری آموزش و تمرین و بازخورد مثبت با اضطراب شناختی رابطه معکوس وجود دارد و بین سبک رهبری آمرانه با اضطراب شناختی رابطه

1. R
2. R²

مستقیم برقرار است. همچنین، این ضریب نشان می‌دهد که مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده اضطراب شناختی به ترتیب سبک آموزش و تمرین (۰/۱۸۴-) و بازخورد مثبت (۰/۱۴۶) هستند.

جدول ۹- ضرایب رگرسیون چندگانه به روش استاندارد بین ابعاد سبک‌های رهبری مربیان و اضطراب شناختی بازیکنان

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی‌کننده	میزان بی	ضریب بتا	میزان تی	سطح معناداری
اضطراب شناختی	آموزش و تمرین	-۰/۷۷۶	-۰/۱۸۴	-۲/۷۰۳	۰/۰۰۲
	دموکراسی	-۰/۱۳۶	-۰/۰۵۶	-۰/۹۴۲	۰/۶۲۳
	آمرانه	۰/۱۳۲	۰/۱۱۴	۲/۴۴۲	۰/۰۰۱
	حمایت اجتماعی	-۰/۱۹۵	-۰/۰۷۹	-۱/۳۴۱	۰/۳۲۱
	بازخورد مثبت	-۰/۶۶۳	-۰/۱۴۶	-۲/۵۲۱	۰/۰۰۶

* $\alpha=0/05$

همان‌طور که در جدول شماره ده مشاهده می‌شود، براساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ابعاد سبک‌های رهبری مربیان با اضطراب بدنی معنادار است. با توجه به ضریب تعیین به دست آمده مشخص شده است که حدود ۱۳ درصد از واریانس متغیر اضطراب بدنی، توسط متغیرهای پیش‌بین ابعاد سبک‌های مربیگری تبیین می‌شود.

جدول ۱۰- نتایج کلی آزمون رگرسیون چندگانه بین ابعاد سبک‌های رهبری مربیان و اضطراب بدنی بازیکنان به روش استاندارد

شاخص آماری	همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	F	سطح معناداری
اضطراب بدنی	۰/۱۹۷	۰/۱۳۹	۲/۸۵۲	۰/۰۱۶

* $\alpha=0/05$

همچنین، با توجه به جدول شماره یازده می‌توان مطرح کرد از میان پنج سبک مربیگری، سبک‌های رهبری آموزش و تمرین و آمرانه، معنادار هستند و با متغیر ملاک رابطه خطی دارند و واجد شرایط پیش‌بینی اضطراب بدنی بازیکنان هستند ($P \leq 0/05$). نتایج مربوط به ضریب معیاری (بتا) در مورد متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که بین سبک رهبری آموزش و تمرین با اضطراب بدنی رابطه معکوس برقرار است و بین سبک رهبری آمرانه با اضطراب بدنی رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین، این ضریب نشان می‌دهد که مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده اضطراب بدنی به ترتیب سبک آموزش و تمرین (۰/۲۳۲-) و آمرانه (۰/۱۶۴) هستند.

جدول ۱۱- ضرایب رگرسیون چندگانه به روش استاندارد بین ابعاد سبک های رهبری مربیان و اضطراب

بدنی بازیکنان

متغیر ملاک	متغیرهای بینی کننده	میزان بی	ضریب بتا	میزان تی	سطح معناداری
اضطراب بدنی	آموزش و تمرین	-۰/۸۷۴	-۰/۲۳۲	-۳/۱۹۳	۰/۰۰۲
	دموکراسی	-۰/۱۱۵	-۰/۰۳۱	-۰/۶۵۶	۰/۷۹۸
	آمرانه	۰/۵۴۳	۰/۱۶۴	۲/۶۳۸	۰/۰۰۱
	حمایت اجتماعی	-۰/۲۵۹	-۰/۰۶۸	-۰/۸۷۲	۰/۳۸۶
	بازخورد مثبت	-۰/۰۱۷	-۰/۰۳۵	-۰/۲۶۵	۰/۷۹۵

* $\alpha=0/05$

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مربیان تیم‌های فوتسال بانوان لیگ برتر کشور بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و بازخورد مثبت استفاده می‌کنند. این یافته بیان می‌کند که از دیدگاه بازیکنان، مربیان بیشتر به آموزش‌های تکنیکی و تاکتیکی و دادن بازخورد مثبت به ورزشکاران توجه می‌کنند. این یافته با نتایج پژوهش‌های وحدانی و همکاران (۱۳۹۱)، شیخ‌یوسفی و همکاران (۱۳۹۲)، الهی و همکاران (۱۳۹۲)، کشتان و همکاران (۲۰۱۰)، خلجی و همکاران (۲۰۱۱)، اسدی (۲۰۱۲)، روحانی و همکاران (۲۰۱۳) و تقی‌زاده منعمی و مقدم (۲۰۱۳) مبنی بر اینکه مربیان سبک رهبری آموزش و تمرین را بیشتر به کار می‌برند و نیز با پژوهش‌های یگانه و همکاران (۲۰۱۴) و آلفیرمن و همکاران (۲۰۱۳) در مربیان ژاپنی، مبنی بر بیشترین استفاده مربیان از سبک رهبری بازخورد مثبت، هم‌خوانی دارد. با توجه به نتایج این پژوهش‌ها و پژوهش حاضر که در سطح اول فوتسال بانوان کشور انجام شد، به نظر می‌رسد رشد فنی مربیان حاضر در لیگ برتر کشور بهبود یافته است و مربیان تلاش خود را بر آموزش تمرینات پیشرفته و به کارگیری تاکتیک‌ها و راهبردهای مناسب گذاشته‌اند. این مسئله در بهبود و پیشرفت روزافزون لیگ برتر فوتسال بانوان و نتایج خوب تیم ملی کشورمان در مسابقات آسیایی مشهود است؛ اما استفاده بیشتر مربیان تیم های فوتسال بانوان از سبک رهبری آموزش و تمرین و بازخورد مثبت با مطالعات کریمی (۱۳۹۱) و بروک گرت و همکاران (۲۰۰۷) مبنی بر بیشترین استفاده از سبک حمایت اجتماعی ناهمسو است. از دلایل احتمالی این ناهم‌خوانی می‌توان به تفاوت در سطح مهارت ورزشکاران و شرایط متفاوت سایر کشورها در نحوه استفاده از سبک‌های رهبری و تفاوت در نوع رشته ورزشی اشاره کرد؛ برای مثال، کریمی (۱۳۹۱) در پژوهش خود که روی بازیکنان زن تیم‌های والیبال استان خوزستان انجام داده بود، به این نتیجه رسید که رفتار حمایت اجتماعی رفتار غالب بین مربیان است؛ بنابراین، بدیهی است نتایج پژوهش حاضر که در سطح کشور

و روی بازیکنان با مهارت بیشتر انجام شده است، با مطالعه تأثیر ابعاد رفتار رهبری مربیان بر انگیزش موفقیت و عملکرد تیمی بازیکنان زن تیم‌های والیبال استان خوزستان ناهم‌خوان باشد. همچنین، یافته‌های پژوهش نشان داد مربیان تیم‌ها کمتر از سبک رهبری آمرانه استفاده می‌کنند که گویای این مطلب است که مربیان تاحدودی به بازیکنان اجازه شرکت در تصمیم‌گیری‌های مرتبط به تعیین اهداف گروهی و روش‌های دستیابی به اهداف را می‌دهند. این یافته با نتایج مطالعات کریمی (۱۳۹۱)، فتحی و نوروزی (۱۳۹۲)، نظارودین و همکاران (۲۰۰۹) هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج پژوهش رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) در تیم‌های فوتبال لیگ برتر، کشتان و همکاران (۲۰۱۰) و آلفیرمن و همکاران (۲۰۱۳) در مربیان آلمانی و ژاپنی، مبنی بر کمترین استفاده مربیان آلمانی از سبک دموکراسی و کمترین استفاده مربیان ژاپنی از سبک حمایت اجتماعی ناهم‌خوان است. براساس مدل چلادوری (۱۹۹۰)، رفتار مربی متأثر از ویژگی‌های موقعیتی (سطح ورزشی، ضعف یا قدرت حریف و شرایط تیم)، ویژگی‌های مربی (سن، درجه و سابقه مربیگری) و ویژگی‌های ورزشکاران (ملیت، سن، جنس، سابقه و سطح بازیکنان) است. با در نظر گرفتن این توضیحات، ناهم‌خوان بودن نتایج پژوهش حاضر با برخی پژوهش‌های پیشین قابل توجیه است. در مجموع، مقایسه رفتار مربیان نشان می‌دهد مربیان فوتسال بانوان حاضر در لیگ برتر کشور از سبک‌ها و رفتارهای متفاوتی استفاده می‌کنند و به مسائل اجتماعی، رفاهی و تشویق بازیکنان نیز توجه دارند؛ اما توجه به ماهیت و شرایط این رشته و سطحی که مربیان در آن فعالیت می‌کنند، باعث شده است این مربیان دو سبک آموزش و تمرین و بازخورد مثبت را در اولویت قرار دهند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های رهبری مربیان پیش‌بینی‌کننده خوبی برای انسجام گروهی بازیکنان هستند؛ البته این پیش‌بینی در سبک رهبری آمرانه و بازخورد مثبت معنادار بود. این یافته با نتایج مطالعات رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹)، وحدانی و همکاران (۱۳۹۱)، طالبی و عبدالهی (۱۳۹۱) و وینسر و لوگ‌هد (۲۰۱۰) هم‌خوانی دارد؛ اما با پژوهش شیخ‌یوسفی و همکاران (۱۳۹۲) مبنی بر نبود رابطه معنادار بین سبک‌های رهبری بازخورد مثبت و آمرانه با انسجام گروهی و نیز پژوهش آئویاگی و همکاران (۲۰۰۸) مبنی بر نبود رابطه معنادار بین سبک رهبری آمرانه با انسجام گروهی هم‌خوانی ندارد. با توجه به اینکه جامعه مورد بررسی در پژوهش‌های ناهم‌خوان آئویاگی و همکاران (۲۰۰۸) و شیخ‌یوسفی و همکاران (۱۳۹۲) دانشجویان هستند، احتمالاً دلیل ناهم‌خوانی مربوط به تفاوت در سطح رقابت‌های دانشجویان با رقابت‌های لیگ برتر باشد. از این یافته این‌گونه می‌توان نتیجه گرفت که رفتارهای خشک و غیرمنعطف مربیان، اعتقاد به تصمیم‌گیری یک‌جانبه،

نبود ارتباط سازمان یافته با افراد تیم و انتظارات سخت و فرساینده از بازیکنان به نوعی سطوح انسجام گروهی را کاهش می‌دهد و روحیه و اتحاد موجود بین بازیکنان را از بین می‌برد؛ بنابراین، از دیدگاه ورزشکاران، سبک رهبری آمرانه و بازخورد مثبت قابلیت پیش‌بینی‌کنندگی بیشتری برای انسجام گروهی دارند. این موضوع بیانگر این است که تأکید مربی بر قدرت خویش، باعث کاهش انسجام گروهی و استفادهٔ مربیان از بازخورد مثبت در زمین مسابقه و تمرین و افزایش انسجام گروهی تیم می‌شود.

یافته‌های پژوهش نشان داد که سبک‌های رهبری مربیان توانایی پیش‌بینی اضطراب شناختی و بدنی بازیکنان را دارند؛ البته این پیش‌بینی در سبک رهبری آموزش و تمرین، آمرانه و بازخورد مثبت، معنادار بود. این یافته با نتایج پژوهش هورن و همکاران (۲۰۱۰) مبنی بر رابطهٔ منفی و معنادار بین سبک رهبری آموزش و تمرین با اضطراب شناختی و مبنی بر ارتباط مثبت و معنادار بین سبک رهبری آمرانه با اضطراب شناختی و بدنی، پژوهش باکر و همکاران (۲۰۰۰) مبنی بر رابطهٔ منفی و معنادار بین سبک رهبری آموزش و تمرین با اضطراب شناختی و مبنی بر ارتباط معنادار بین رفتار روابط شخصی منفی با اضطراب جسمانی و نگرانی و اختلال در تمرکز ورزشکاران، پژوهش بای و همکاران (۲۰۱۳) مبنی بر ارتباط مثبت و معنادار بین رفتارهای واکنشی منفی و اضطراب رقابتی هم‌خوانی دارد؛ اما با نتایج مطالعهٔ روحانی و همکاران (۲۰۱۳) مبنی بر نبود رابطه بین سبک رهبری آموزش و تمرین با اضطراب شناختی و بدنی، پژوهش تقی‌زاده منعمی و مقدم (۲۰۱۳) مبنی بر نبود ارتباط معنادار بین سبک رهبری آمرانه با اضطراب شناختی و پژوهش پرایس و ویس (۲۰۰۰) مبنی بر ارتباط منفی معنادار بین سبک رهبری آمرانه و اضطراب شناختی هم‌خوانی ندارد. احتمالاً دلیل این ناهم‌خوانی در پژوهش پرایس و ویس (۲۰۰۰) مربوط به کم‌بودن سابقهٔ ورزشی دانش‌آموزان نسبت به بازیکنان لیگ برتر است. به بیان دیگر، ورزش مرتب و منظم و انجام مسابقات رسمی در سطوح مختلف و تجربهٔ بیشتر بازیکنان لیگ برتر موجب می‌شود ورزشکاران حرفه‌ای در مقابل رفتارهای آمرانهٔ مربیان از خود واکنش نامناسب نشان دهند و در نتیجه ممکن است این رفتار مربی برای آن‌ها تنش‌زا باشد. نتایج نشان می‌دهد از دیدگاه ورزشکاران، سبک رهبری آموزش و تمرین مربیان یکی از عامل-هایی است که می‌تواند باعث کاهش اضطراب شناختی و بدنی ورزشکاران شود. به بیان دیگر، ورزشکاران بر این باورند که وقتی مربی آن‌ها بر آموزش تمرینات تکنیکی و تاکتیکی تمرکز دارد، عملکرد تیمی و انفرادی و هماهنگی اعضای تیم بیشتر می‌شود. این هماهنگی می‌تواند نشانه‌ای برای انسجام تیم باشد که منجر به اثربخشی و بهبود عملکرد بازیکنان و کاهش اضطراب شناختی و بدنی آن‌ها می‌شود. همچنین، در سبک آمرانه، مربی هرگز بازیکنان را در روند تصمیم‌گیری‌ها و تعیین اهداف تیم دخالت نمی‌دهد و بازیکنان فقط به دستورات مربی خود گوش می‌دهند؛ بنابراین، عامل‌های اجتماعی که از

متغیرهای بسیار مهم در اضطراب شناختی هستند، نادیده گرفته می‌شوند (روحانی، جانانی و طالبیان نیا ۲۰۱۳). فشار مربیان و مشارکت نکردن ورزشکاران در تصمیم‌گیری‌ها می‌تواند اضطراب ورزشکاران را افزایش دهند و در نتیجه، عملکرد ورزشکاران را تضعیف کنند و احتمالاً زمانی که مربی تیم از بهترین عملکرد بازیکنان قدردانی می‌کند، منجر به شکل‌گیری افکار مثبت در ذهن آن‌ها می‌شود و اضطراب شناختی بازیکنان کاهش می‌یابد.

پژوهش‌ها حاکی از نقش مؤثر سبک‌های رهبری مربیان در ایجاد انسجام گروهی بازیکنان هستند. همچنین، مطالعات بین سبک‌های رهبری مربیان و اشکال اضطراب رقابتی بازیکنان ارتباط معناداری را گزارش داده‌اند. برخی پژوهش‌ها نیز هیچ‌گونه ارتباط معناداری را بین انواع سبک‌های رهبری مربیان با انسجام گروهی و اضطراب رقابتی گزارش نکرده‌اند. نتایج پژوهش‌های پیشین عمدتاً حاصل مطالعاتی است که توجه ویژه‌ای به فوتسال بانوان نداشته‌اند. موضوع موردعلاقه در این پژوهش بررسی هم‌زمان سه متغیر مورد اشاره در ورزش بانوان و به‌طور اختصاصی، در دختران فوتسال است. نتایج پژوهش حاضر با نتایج سایر پژوهش‌ها هم‌خوانی داشت. سبک‌های رهبری مربیان توانایی پیش‌بینی انسجام گروهی و اضطراب رقابتی بازیکنان را داشتند و از بین پنج سبک مربیگری، تنها سبک‌های رهبری بازخورد مثبت و آمرانه قابلیت پیش‌بینی انسجام گروهی بازیکنان را داشتند و همچنین، سبک رهبری آموزش و تمرین به‌عنوان قوی‌ترین عامل برای پیش‌بینی اضطراب شناختی و جسمانی بازیکنان تعیین شد.

به‌طور کلی، به‌نظر می‌رسد استفادهٔ مربیان از سبک‌های مختلف مربیگری، سطوح انسجام گروهی و اضطراب رقابتی بازیکنان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. در پایان، به مربیان پیشنهاد می‌شود با استفاده از سبک رهبری مناسب در موقعیت‌های مختلف به اثربخشی و بهبود عملکرد بازیکنان کمک کنند. مربیان باید با برقراری ارتباط سازمان‌یافته با اعضای تیم، نداشتن انتظارات سخت و فرساینده و استفاده از بازخورد مثبت در زمین مسابقه و تمرین، روحیه و اتحاد موجود بین بازیکنان را افزایش دهند. علاوه‌براین، با ارائهٔ طرح‌ها و برنامه‌های تکنیکی و تاکتیکی مناسب سعی در افزایش نقاط قوت و کاهش نقاط ضعف بازیکنان داشته باشند. همچنین، به مدیران ورزش توصیه می‌شود از روان‌شناسان ورزشی در تیم‌های بانوان برای کنترل اضطراب قبل و در طول رقابت و کسب نتایج عالی استفاده کنند.

منابع

1. Alfermann, D., Geisler, G., & Okade, Y. (2013). Goal orientation, evaluative fear, and perceived coach behavior among competitive youth swimmers in Germany and Japan. *Psychology of Sport and Exercise*, 14(3), 307-15.
2. Aoyagi, M. W., Cox, R. H., & McGuire, R. T. (2008). Organizational citizenship behavior in sport: Relationships with leadership, team cohesion, and athlete satisfaction. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20(1), 25-41.
3. Asadi, N. (2013). Comparison satisfaction in athletes of leadership styles in the sport of karate. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 4(12), 3888- 91.
4. Bai, N., Sheikh, M., Rad, L. S., & Anzehaie, Z. H. (2013). The relationship between coaching behaviors and competitive anxiety in Golestan Province Futsal super league players. *European Journal of Experimental Biology*, 3(2), 383-6.
5. Baker, J., Cote, J., & Hawes, R. (2000). The relationship between coaching behaviors and sport anxiety in athletes. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 3(2), 110-19.
6. BroekGert, V. & Tanja, C., & Filip, B. (2007). Influence of coaches' behavior on the performance of top sport student in individual and team sports. *Proceedings Universidad Bangkok FISU Conference*, Thailand.
7. Carron, A. V., Bry, S. R., & Eys, M. A. (2002). Team cohesion & team success in Sport. *Journal of Sport Science*, 2(20), 26-119.
8. Carron, A. V., Spink, K. S., & Prapavessis, H. (1997). Team building and cohesiveness in the sport and exercise setting: Use of indirect intervention. *Journal of Applied Sport Psychology*, 9, 61-72.
9. Carron, A.V., Widmeyer, W.N., and Brawly, L.R. (1985). The Development of an Instrument to Assess Cohesion in Sport Teams: The Group Environment Questionnaire. *Journal of Sport Psychology*, (7), 244-66.
10. Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports. A Review *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 21, 328-54.
11. Chelladurai, P., & Saleh, S., (1980). Dimensions of leader behavior in sports: Development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-5.
12. Chen, M. H. (2007). Exploring the relationship between effective coaching leadership, group cohesion, and achievement motivation in college basketball teams in Taiwan. (Unpublished doctoral Dissertation). Sport Management, United States Sports Academy, Daphne, United States.
13. Crace, R. K., & Hardy, C. J. (1997). Individual values in the team building process. *Journal of Applied Sport Psychology*, 9, 41-60.
14. Elahi, A., Peymanfar, M. H., & Mohammadi, S. (2012). The sources of coaches' power and its relationship with group cohesion of Iranian athlete students. *Sport Management Studies*, (18), 159-74. (Persian).
15. Esfahani, N., & Ghezel-seflo, H. (2011). The relationship between confidence and performance on competitive anxiety amateur and professional women's football. *Journal of Women in Development & Politics*, (4), 135-49. (Persian).

16. Fathi, H., & Norozi, R. (2013). The relationship between leadership styles and achievement motivation and commitment of the Judo players in the Premier league. *Sport Management Studies*, (18), 101-16. (Persian).
17. Horn, T., Glenn, S., & Campbell, W. (2010). Perceived peer leadership behaviors: Links with adolescent female athletes' anxiety and goal orientation. *Sport Science Review*, 19(3-4), 239-63.
18. Karimi, M. (2012). The effect of dimensions of coach's leadership styles on success motivation and team performance of women players of volleyball teams in Khuzestan. (Unpublished master's thesis). Faculty of Physical Education and Sport Science, Shahid Chamran University of Ahwaz, Iran. (Persian).
19. Keshtan, M. H., Ramzaninezhad, R., Kordshooli, S. S., & Panahi, P. M. (2010). The relationship between collective efficacy and coaching behaviors in professional volleyball league of Iran clubs. *World Journal of Sport Sciences*, 3(1), 1-6.
20. Khalaj, G., Khabiri, M., & Sajjadi, N. (2011). The relationship between coach's leadership styles & player satisfaction in women skate championship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 3596-601.
21. Martens, R., Vealey, R. S., & Burton, D. (1990). *Competition anxiety in sport*. Champaign: Human Kinetics.
22. Nami, A. (2012). The relationship between leadership style and emotional intelligence coach of Tehran University. (Unpublished master's thesis). Faculty of Physical Education and Sport Science, Islamic Azad University Central Tehran Branch, Iran. (Persian).
23. Nazarudin, M. N. B. H., Fauzee, M. S. O., Jamalis, M., Geok, S. K., & Din, A. (2009). Coaching leadership styles and athlete satisfactions among Malaysian university basketball team. *Research Journal of International Studies*, 9(1), 4-11.
24. Peace, D. G., & Kozub, S. A. (1994). Perceived coaching behaviors and team cohesion in high school girls' basketball teams. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16, 83-5.
25. Price, M. S., & Weiss, M. R. (2000). Relationships among coach burnout, coach behaviors, and athletes' psychological responses. *Sport Psychologist*, 14(4), 391-409.
26. Ramezanejad, R., Hosseyni-keshtan, M., & Ehsani, M. (2010). The relationship between coaches' leadership styles and group cohesion football players in premier league Iran. *Olympic Journal*, 18(1), 57-68. (Persian).
27. Rohani, Z., Janani, H., & Talebian Nia, H. (2013). The relationship between coaches' leadership styles with athlete's competitive anxiety in the volleyball of medical sciences universities. *Journal of Life Science*, 10(5), 317-22.
28. Saboonchi, R., Sheikh-eslami, S. M., Kosari-fard, S., & Kosari-fard, F. (2013). Compare the strategies to cope with competitive anxiety in combat athletes according to their various levels of success in the tournament. *Applied Research and Biological Science in Sports Management*, (4), 87-92. (Persian).

29. Shamsai, N., Khani, N., & Yosofi, B. (2009). The relationship between leadership behavior of coaches with group cohesion and performance of junior football teams in the Premier League (1385). *Research in Sport Sciences*, (22), 131-51. (Persian).
30. Sheykh-Yosofi, R., Vahdani, M., & Moharamzade, M. (2013). The relationship between leadership styles and group cohesion basketball teams in the tenth Sports Olympiad country male students. *Sport Management Studies*, (17), 71-86. (Persian).
31. Stevens, D. E. (2003). The relation between group cohesiveness and performance: integration. *Psychological Bulletin*, (115), 210-27.
32. Taghizade-Monemi, S., & Moghaddam, A. (2013). The relationship between leadership style and competitive anxiety of female athletes. *International Journal of Sport Studies*, 3(12), 1387-92.
33. Talebi, N., & Abdollahi, F. (2012). The relationship between leadership behavior, group cohesion and performance women's volleyball teams in the Premier League. *Sport Management Studies*, (16), 63-78. (Persian).
34. Vahdani, M., Moharamzadeh, M., Aghai, M., & Hosseinpour, S. (2012). The Relationship between Leadership Styles of Coaches and Group cohesion of Students Selected Teams in Urmia. *Journal of Sport Management*, (14), 49-64. (Persian).
35. Vealey, R. S., Armstrong, L., Comar, W., & Greenleaf, C. A. (1998). Influence of perceived coaching behaviors on burnout and competitive anxiety in female college athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 10(2), 297-318.
36. Vincer, D., & Loughhead, T. M. (2010). The relationship among athlete leadership behaviors and cohesion in team sports. *Sport Psychologist*, 24(4), 448.
37. Yeganeh, S., Khosravi-Ghoshebelagh, M., & Forghani-Ozrudi, M. B. (2014). Relationship between leadership styles of trainers with satisfaction wrestling. *International Journal of Sport Studies*, 4(2), 218-24.

استناد به مقاله

نجفی، فرنگیس،، حیدری نژاد، صدیقه، و شتاب بوشهری، سیده‌ناهد. (۱۳۹۷).
ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان، انسجام گروهی و اضطراب رقابتی در
لیگ برتر فوتسال بانوان. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۰(۴۷)، ۱۸۵-۲۰۴.
شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2018.1670.1378

Najafi, F., Heydarinejad, S., & Shetabbushehri, S. N. (2018).
The Relationship Between the Leadership Style of Coaches, Group
Cohesion and Competitive Anxiety in Women's Futsal Premier
League. *Sport Management Studies*, 10(47), 185-204. (Persian).
Doi: 10.22089/smrj.2018.1670.1378

The Relationship Between the Leadership Style of Coaches, Group Cohesion and Competitive Anxiety in Women's Futsal Premier League

F. Najafi¹, S. Heydarinejad², S. N. Shetabbushehri³

1. M.Sc. Student of Sport Management, Shahid Chamran University of Ahwaz*
2. Professor of Sport Management, Shahid Chamran University of Ahwaz
3. Associate Professor of Sport Psychology, Shahid Chamran University of Ahwaz

Received: 2015/10/09

Accepted: 2016/12/19

Abstract

No athlete can be successful when he/she has not a cognizant and competent coach. The Purpose of this study was to investigate the relationship between coaches' leadership styles and team cohesion and competitive anxiety in Iranian women's futsal Premier League. Research method was descriptive- correlation and carried out based on a field study approach. The statistical population was consisting of the all players of eleven teams who contributed in the 9th annual women's Futsal league championship in the year 92-93(N=123). The whole population members contributed as a statistical sample in the current research. The results of multiple regression analysis indicated that only the leadership style of positive feedback and autocrat are capable of anticipating Group cohesion within the five-leadership style. The results of this test have determined the leadership method of education and training as the most powerful reason for anticipating the cognitive and physical anxiety. Based on the underlying results of the current research, it is suggested that the women's Futsal coaches of the country should choose the appropriate leadership styles with respect to the players' personal characteristics as well as team conditions in order to properly control the Group cohesion and competitive anxiety. Further, it is recommended that the coaches pay attention not only to the players' physical preparation, but also to the physiological aspect and the players' competitive anxiety because pre-competition anxiety can affect the players' technical and physical preparation leading to disorders in the athlete's performance.

Keywords: Leadership Styles, Group Cohesion, Competitive Anxiety, Women's Futsal

---

---

* Corresponding Author

Email: Najafi.farangis@yahoo.com